

Jordemodern

SVENSKA
BARNMORSKEFÖRBUNDETS
TIDSKRIFT

JORDEMODERN TIDSKRIFT SEDAN 1888 ÅRGÅNG 127

TEMA GODA LEVNADSVANOR UNGDOM

APRIL NR 4 2014

TEMA GODA LEVNADSVANOR UNGDOM NR 4 2014

- 4 Att ha världens bästa arbete och uppdrag
- 8 Piteå Ungdomsmottagning vill sprida goda effekter av hälsoprojekt
- 10 Kurs på ungdomsmottagning minskar skadlig stress
- 12 Barnmorskan fick mig att vakna
- 14 Det ska vara lätt att hiv-testa sig
- 16 Snart kan unga sluta röka med hjälp av mobilen
- 18 Teamet i Haga stöttar gravida kvinnor med missbruksproblem
- 22 Akut p-piller – En extra förpackning kan löna sig!
- 24 Goda levnadsvanor
- 26 Ett inlägg på Facebook som fick barnmorskor att diskutera
- 28 Bristningsregistret färdigt att använda!
- 29 Tvärprofessionellt samarbete för säkrare vård
- 31 Revisorn samlar kunskap och sprider goda exempel
- 32 Väldsutsatta har sämre hälsa senare i livet visar ny studie
- 35 Vårdbudsmannen försvarar papperslösas rätt till vård
- 36 Förbundsnytt
- 38 Ordförande har ordet
- 40 Medlemsmöten

16

Kolla, inga cigg här!

18

Jordemodern

JORDEMODERN SVENSKA BARNMORSKEFÖRBUNDET (UTGIVARE) ISSN 0021-7468

Ansvarig utgivare & Förbundsordförande

Ingela Wiklund
Chefredaktör
 Margareta Rehn
 margareta.rehn@barnmorskeforbundet.se

Redaktion

Maria Ekstrand Karin Reimegård
 Maria Sahlin Pernilla Ny
 Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera insänt material.

Jordemodern

utkommer med 10 nummer per år

Prenumeration

förnyas årligen, 600 kronor

Annonsbokning

jordemodern@barnmorskeforbundet.se
 Tfn 08-10 70 88

Sista bokningdag för medlemsannonser

den 10:e i månaden före utgivningsdatum

Svenska Barnmorskeförbundet

Baldersgatan 1
 114 27 Stockholm
 Tfn 08-10 70 88

E-mail kansli@barnmorskeforbundet.se

Webb www.barnmorskeforbundet.se

Manusgranskning

Birgita Klepke

Grafisk formgivning

AB Huset Makalösa

Tryck

Åtta.45 Tryckeri AB

I dag började femtio svenska ungdomar att röka och snusa!

DETTA TEMANUMMER HANDLAR OM ungdomsmottagningar och deras samarbetspartners. De svenska ungdomsmottagningarna är unika i världen och gör ett fantastiskt förebyggande arbete med ungdomars hälsa under hela tonårstiden. De har en unik möjlighet när det gäller att påverka ungdomarna till att göra hälsosamma val och att stödja dem som vill förändra sitt sätt att leva, till exempel genom att sluta röka.

Trots alla kända hälsorisker börjar varje dag femtio svenska ungdomar att röka och snusa, de allra flesta under gymnasie- och högstadietiden.

Enligt Socialstyrelsens Nationella Riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder bör vi inom hälso- och sjukvården erbjuda kvalificerat rådgivande samtal individuellt eller i grupp till personer under 18 år och vuxna som vill sluta röka.

Vi barnmorskor måste bli mer aktiva inom organisationen Sjuksköterskor mot tobak. I november kommer därför projektet Goda levnadsvanor tillsammans med Sjuksköterskor mot tobak att arrangera en konferens för att presentera den senaste forskningen.

En ny rapport från Socialstyrelsen behandlar rökningens skadeverkningar. Studien visar bland annat att tobaksrökning uppskattningsvis dödade 12 000 rökare per år i Sverige under perioden 2010–2012. Under samma period insjuknade årligen runt

100 000 personer i rökrelaterade sjukdomar. Samma studie visar att 1 600 kvinnor i arbetsför ålder årligen insjuknar i rökrelaterad livmoderhalscancer. Dessutom kan vart femte registrerat missfall före vecka 22, utomkvedshavandeskap och kvinnlig infertilitet – oförmåga att bli gravid – tillskrivas rökning.

Vi får ofta frågor om arbetet på våra ungdomsmottagningar: ”vad är det ni egentligen gör?” Många gånger med tanke på att det inte finns någon annan verksamhet inom hälso- och sjukvården som har så stor andel nöjda patienter. Och det betyget ger den grupp i samhället som anses vara mest kritisk!

I detta nummer av Jordemodern presenterar vi med stolthet ett axplock av fantastiska exempel.

VARSÅGODA!

MARIANNE JOHANSSON SUSANNE ÅHLUND

Barnmorskor, Goda levnadsvanor
 www.barnmorskeforbundet.se
 marianne.johansson@barnmorskeforbundet.se
 susanne.ahlund@barnmorskeforbundet.se

Läs mer om Socialstyrelsens rapport Registeruppgifter om tobaksrökningens skadeverkningar på <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2014/2014-3-4>

GODA LEVNADSVANOR

Äntligen ser vi solen igen. Vi går mot ljusare och varmare tider. Mitt i vintern när det är mörkt och kallt kan det vissa dagar vara svårt att tänka sig att det ska bli vår igen, men nu är den på väg.

MÖDRAHÄLSOVÅRDENS STRUKTUR KARTLÄGGS

varje år genom att samliga samordningsbarnmorskor för mödrahälsovården (MHV) i början av ett kalenderår besvarar en nationell enkät gällande organisation, innehåll och resurser under föregående år. I år har enkäten utökats med frågor som undersöker arbetet med levnadsvanor. Det ska bli spännande att se dels vad landstingen har gjort som arbetsgivare för att vi barnmorskor ska ha möjlighet att arbeta med dessa frågor, dels hur implementeringen av dessa frågor har gått hos oss som yrkesgrupp.

Det känns när vi möter landstingens representanter i olika forum att de tar vårt arbete på allvar.

I vår har det också kommit en ny forskningsrapport (se nedan) som visar på riskerna med snusning under graviditeten. Den visar att barn till kvinnor som snusar löper större risk för att födas med läpp/gomspalt, samt att dessa barn oftare har problem med sin andning vid födseln och behöver hjälp med detta.

Goda levnadsvanor

I vår kommer vi att delta vid två stora konferenser. Den första arrangeras i april av Föreningen för Sveriges Ungdomsmottagnings (FSUM) och äger rum i Stockholm. Vi är mycket glada att få vara med, både i en monter men även med föredrag och en teater. I maj kommer vi att finnas med vid vår "egen" barnmorskekonferens Reproduktiv Hälsa i Falun.

Njut nu av solen och den spirande värmen. Gå en kort promenad innan jobbet eller hoppa av bussen innan du är på din "hemmahållplats" och gå den sista biten. Det brukar vara skönt för både kropp och själ.

PÅ ÅTERSEENDE!

*Marianne Johansson
och Susanne Åhlund*

Barnmorskor, Goda levnadsvanor
www.barnmorskeforbundet.se

marianne.johansson@barnmorskeforbundet.se
susanne.ahlund@barnmorskeforbundet.se

Lästips!

Studien: Maternal Snuff Use and Smoking and the Risk of Oral Cleft Malformations – A Population-Based Cohort study.
Gunnerbeck A, et al. (2014)

Kan man arbeta som barnmorska om man är emot abort?

I början av detta år blossade åter debatten om en samvetsklausul upp. Bakgrunden till detta var en barnmorska som i media gick ut och berättade att hon nekades arbete hos flera arbetsgivare i södra Sverige då hon berättat att hon var emot abort och inte kunde tänka sig att arbeta med abortsökande kvinnor.

FRÅGAN ÄR KONTROVERSIELL och som ordförande för Svenska Barnmorskeförbundet får jag minst en gång i veckan frågan om vad jag anser och vad jag har sagt till media. Denna text är ett klarläggande.

I vissa europeiska länder är det möjligt för vårdpersonal att vägra kvinnor vård vid abort och det förekommer till och med att sjukhuschefer samvetsvägrar för hela sjukhus. I Sverige finns ingen sådan rättighet för sjukvårdspersonal. Svenska Barnmorskeförbundet har länge sagt nej till införandet av en samvetsklausul som skulle göra det möjligt för vårdpersonal i Sverige att

vägra delta i abortvård. Den som utbildar sig till barnmorska eller gynekolog måste kunna ge patienten den vård hon har lagstadgad rätt till. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) har fastslagits av FN och hör till de grundläggande mänskliga rättigheterna.

I samband med medias bevakning av denna fråga och den därpå följande debatten har förbundets vetenskapliga råd, utbildningsrådet, etiska rådet och styrelsen haft en diskussion omkring denna fråga. Vi är alla eniga om att fri abort är en förutsättning för att alla barn som föds ska vara välkomna men det är också en hälsofråga för kvinnan, både fysiskt och psykiskt. Det är kvinnans rättighet och kvinnan som själv måste avgöra om och när hon vill ha barn. Vi är alla också överens om att vi inte vill ha en samvetsklausul i svensk hälso- och sjukvård.

Socialminister Göran Hägglund (KD) har i riksdagen sagt att all vårdpersonal, oavsett etnisk och religiös bakgrund, ska rätta sig efter de bestämmelser som finns om yrkes-

utövningen i lagar och andra författningar. Frågan om hur man som arbetsgivare ska förhålla sig till en anställd eller arbetsökande som inte vill delta i abortvård har aktualiserats liksom frågan om man över huvudtaget kan arbeta som barnmorska då man är emot abort. Här går meningarna isär inom kåren. Vi har medlemmar som av olika skäl inte vill arbeta med abortvård och några av dem har i kontakt med mig sagt att det aldrig har varit ett problem för dem, de har valt att arbeta inom andra områden. Andra, framförallt chefer på mindre kliniker i landet har framfört att alla måste kunna arbeta med både abort, förlossning och eftervård.

Barnmorskeförbundets etiska råd som diskuterade frågan i början av mars anser att man inte ska bli barnmorska om man inte kan tänka sig att delta i abortvård. Motiveringen till detta är att abortvård ingår inom vårt kompetensområde, sexuell- och reproduktiv hälsa. Man vill betona att kvinnan är barnmorskans uppdragsgivare och hennes behov är överordnade vårdgivarens privata uppfattning.

"Den som av samvetsskäl inte kan tänka sig att delta i abortvård ska inte utbilda sig till barnmorska. Inom alla verksamhetsgrenar inom sexuell och reproduktiv hälso- och sjukvård kan barnmorskan möta kvinnor som har eller ska göra en abort. Barnmorskeförbundets Etiska råd"

Personligen håller jag med om denna formulering men i verkligheten finns det trots allt barnmorskor som inte vill arbeta med

LÄSTIPS!

För den som vill veta mer om resonemangen gällande vårdpersonalens skyldighet att delta i abortvård, och arbetsgivarens ansvar att besluta i frågan, finns propositionen till nuvarande svensk abortlag.

- Regeringens proposition 1974:70
- Kungl. Maj:ts proposition med förslag till abortlag, m. m.
- Svensk författningssamling 1974:595
- Abortlag (1974:595)
www.riksdagen.se
- Statens Medicinsk Etiska råd om Abort www.smer.se/teman/abort
- Kompetensbeskrivning för Legitimerad Barnmorska (Socialstyrelsen)
- Barnmorskan
www.barnmorskeforbundet.se
- "Det ska framgå tydligare vad det innebär att vara barnmorska"
www.dagensmedicin.se

abortvård och de söker sig helt naturligt till andra arbetsuppgifter. Mitt förhållningsätt i diskussionen har hittills varit att det löser sig genom att arbetsgivaren bestämmer om dessa kollegor är anställningsbara eller inte.

Den 21 mars genomförde förbundet tillsammans med SFOG en abortdag då dessa frågor också diskuterades. Hur diskussionen gick vet jag inte när detta skrivs men jag vill framhålla att debatten är bra.

Inte minst för att den ger oss tillfälle att fundera över hur vi ser på vårt yrkesuppdrag och på varandra, i ett yrke som ska präglas av mångfald och tolerans.

Ingela Wiklund
Förbundsordförande

Reproduktiv Hälsa

KONFERENS 8–9 MAJ 2014 FALUN

Mer information, program och anmälan nu på hemsidan.
Välkomna! Reducerad avgift för medlemmar, studenter
och pensionärer.

Sista datum för anmälan av logi är 7 april.

Sista datum för anmälan till konferensen, i mån av plats, är 14 april.

Dalarnas lokalförening–Svenska Barnmorskeförbundet

www.barnmorskeforbundet.se

